

Ekeren in de 15de eeuw – deel 6: Schriek en Muisbroek

Inleiding

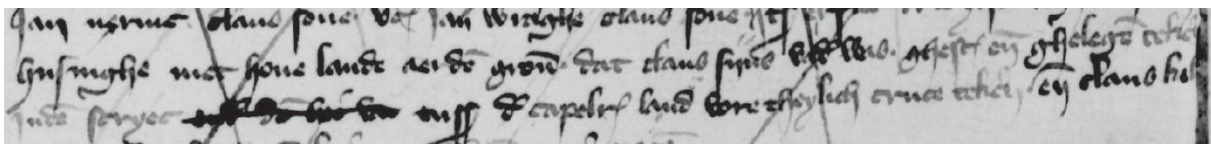
In de 15de eeuwse schepenregisters van Antwerpen staan vermeldingen van diverse gehuchten van Ekeren. In deze aflevering gaan we weer op zoek naar sporen uit de middeleeuwen en bekijken we twee van deze gehuchten.

De namen Schriek en Muisbroek zijn veel ouder dan de eerste vermelding in de Antwerpse schepenregisters. We verwijzen daarvoor naar Portret van Ekeren door Bresseleers en Kanora (raadpleegbaar in het DAN).

Schriek

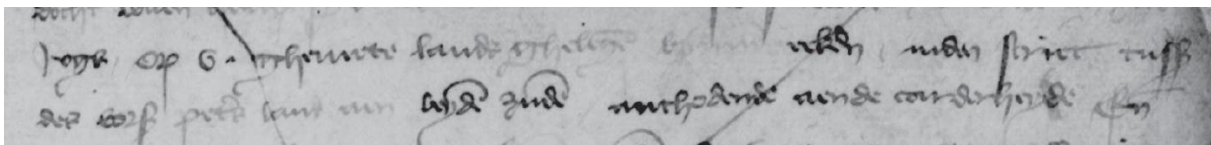
Een verklaring van de naam 'Schriek' kunt u lezen in de publicatie: Heemkring Ekeren Jaarboek 24 jaar 2006 – Beyst, R - Schriek, toponiem in Ekeren en ook elders (raadpleegbaar in het DAN).

Het gehucht Schriek komt in de schepenregisters voor vanaf SR1 met een vermelding rond 1403.

SR1-238-rond 1403: Jan Nerinc Claus sone verc(ocht) Jan Wraghe Claussone op husinghe met hove, lande, aerden, gronden dat Claus sijns vader was, ghestaen ende ghelegen tEkeren inden Scryec tuss(en) der capelrien land vore tHeylich Cruce tEkeren...

De ligging van het gehucht Schriek

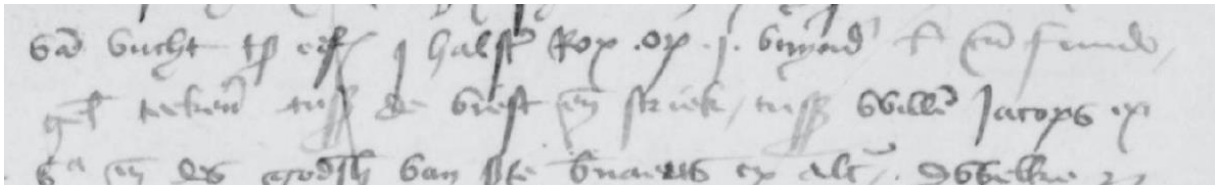
SR3-1-1409: ...op 5 ghemete lands ghelegen bynnen Ekeren inden Scric tuss(en) des vors Peters lant aen beyden zijden anthodende aende Carderheyde...

De bovenstaande akte maakt duidelijk dat het Schriek grensde aan de Kaarderheide. Dat wordt in een latere akte nog een bevestigd (SR24-156-1437). Op de kaart van Ferraris van 1778 zien we dat de straat Schriek (links op de kaart) eindigt aan de Kaarderheide bij de molen.

Ferraris 1778 (via www.geopunt.be)

Over de ligging van het Schriek vinden we nog een andere akte.

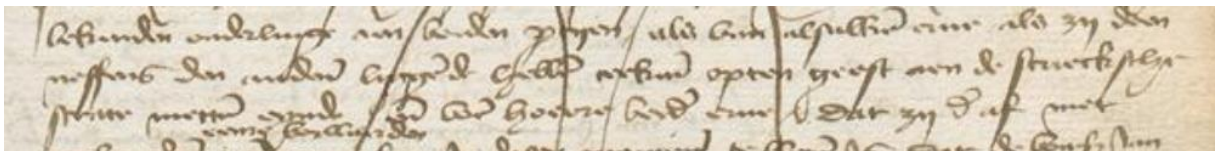
SR17-25-1431: ... op een buynder l(ant) gel(egen) tEekeren tuss(en) de Biest ende Scriek...

Dit geeft aan dat het gehucht Biest grensde aan het gehucht Schriek. Het is echter ook mogelijk dat men hier de straten bedoelde: Veltwijcklaan en Schriek. We bekijken nog even een kaart uit 1715.

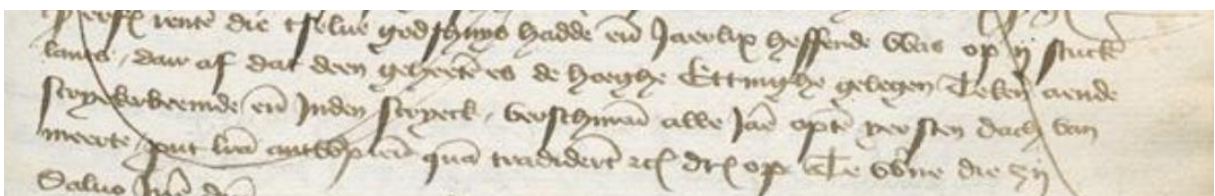
Cornelius de Wolff – 1715 (Rijksarchief Antwerpen 157)

De Schriecksche straete wordt genoemd. Deze straat vinden we in de schepenregisters al terug in 1439.

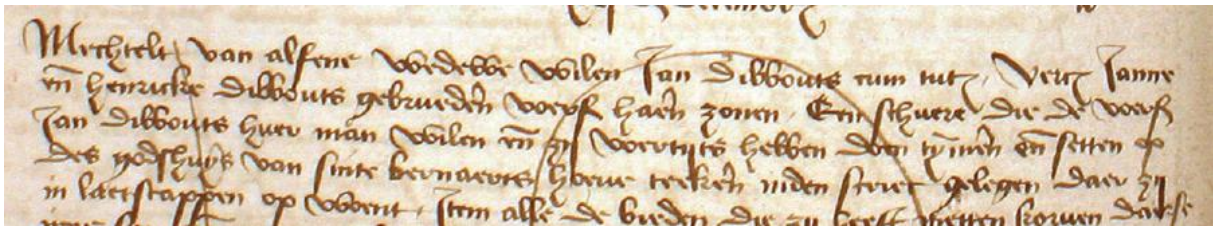
SR27-307-1439: ...bekenden onderlinge aen beiden partijen als van alsulken erve als zij deen neffens den anderen liggende hebben tEekeren opten Geest aen de Scrieckschestrate metten eynde...

Dat het bij het gehucht Schriek gaat om een gebied en niet alleen om een straat blijkt wel uit de volgende akte.

SR29-307-1440: ... jaerlix heffende was op twee stucken lants dair af dat deen geheeten is de Hoeghe Ettinghe gelegen tEekeren aende **Scrykerbeemde** ende inden Scryeck...

Het Schriek strekte zich minstens uit tot aan de Lindehoeve, de hoeve van de Sint Bernaardsabdij. Dat blijkt dan weer uit de volgende akte (zie ook het eerdere artikel op deze website over de Lindehoeve).

SR45-372-1452: Mechtelt van Alfene weduwe wilen Jan Dibbouts (Diwouts) verc(ocht) Janne ende Henricke Dibbouts gebruederen voers haeren zonen een schuere die de voers Jan Dibbouts huer man wilen ende zij voertijts hebben doen tymmeren ende setten op des godshuys van Sinte Bernaerts hoeve tEekeren inden Scric gelegen daer zij in laetscappen op woent...

Conclusie.

De straat Schriek is in oorsprong een middeleeuwse straat. De ligging van die straat is niet of nauwelijks veranderd.

Muisbroek

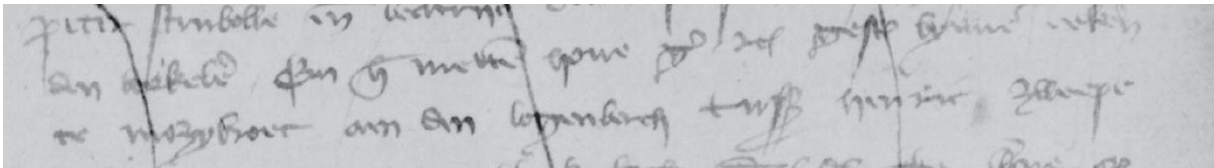
De naam Muisbroek

De naam Muisbroek verdient een korte verklaring.

Met een broekgebied bedoelt men een laaggelegen weidegebied. Muis heeft niets te maken met het diertje maar met moos, mose of moeras, modder, slijk (zie www.gtb.inl.nl).

De beide delen van de naam Muisbroek geven dus aan dat het hier moet gaan om een nat en laaggelegen gebied.

De ligging van Muisbroek

SR4-126-1413: ...een h(uys) metten hove gest(aen) bynnen Eekeren te **Mozybroec aenden Logenberch**...

Bovenstaande akte maakt duidelijk dat de Leugenberg aan de rand ligt van Muisbroek en dus aan het einde van het natte lage gebied. Logenberch betreft dus geen echte berg maar de hoge rand naast het broek. Men moet er ook aan denken dat de Ekerse dijk in 1413 nog lang niet was gebouwd (pas in 1651). De polder van Muisbroek zelf werd ruim een decennium na de bouw van de Ekerse dijk drooggelegd. Hierdoor kan het huidige kaartbeeld niet overeen komen met de situatie in de middeleeuwen.

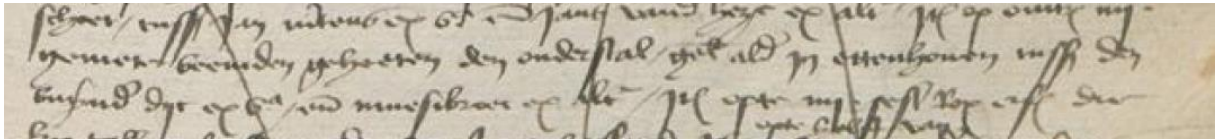
We bekijken eerst even het kaartbeeld in 1778.

Bron: Ferraris 1778 via www.geopunt.be

De polder van Muisbroek heeft op de kaart van Ferraris geen middeleeuwse onregelmatige blokverkaveling. Het meer langgerekte rechthoekige verkavelingspatroon heeft meer weg van een moderne rationele verkaveling zoals we die kennen uit de 17de eeuw.

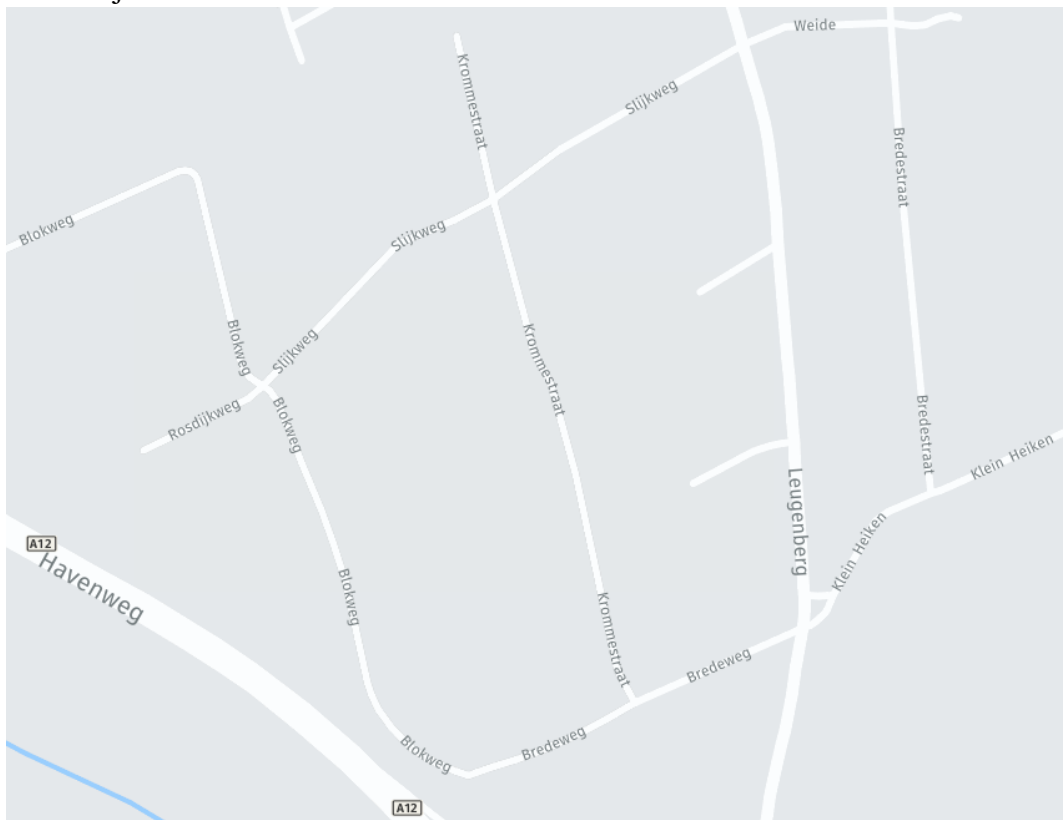
Dat wil niet zeggen dat alles op de kaart nieuw ontworpen is. Links bovenaan zien we de Bunder Dyck naar Hoevenen.

SR35-49-1445: ... beemden geheeten den Onderstal gel(egen) ald(aer) in Ettenhoven tuss(en) den Buynderdijc ende Muesibroec...

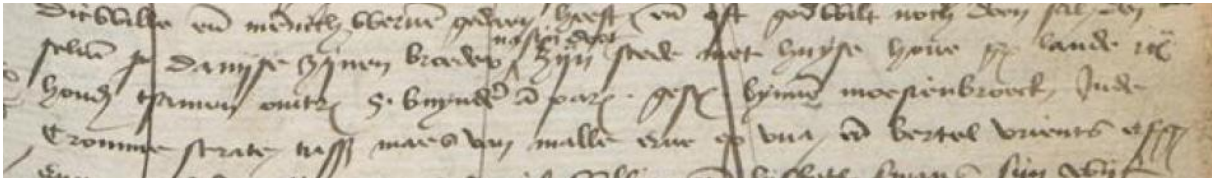
Wat we niet zien is ook opvallend: er is geen bewoning in de polder. Er zijn aanwijzingen dat die er in de middeleeuwen wel was.

We bekijken even de moderne kaart.

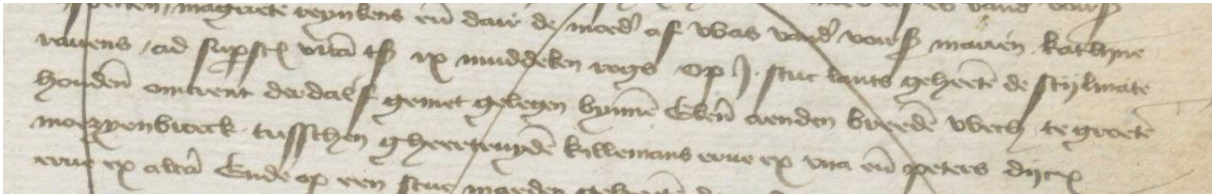

www.geopunt.be

Staatnamen zoals Bredeweg en Krommestraat vinden we terug in de 15de eeuw maar we weten natuurlijk niet of die straten op dezelfde plaats liggen als tegenwoordig.

SR34-222-1445: ... zijn stede met huysse, hove, gr(onde), lande houdende tsamen omtrent 0,5 buynder gest(aen) bynnen Moesienbroeck inde Crommestrate... De Crommestraat wordt ook genoemd in SR5-443-1417, SR56-132-1458 en SR91-175-1477.

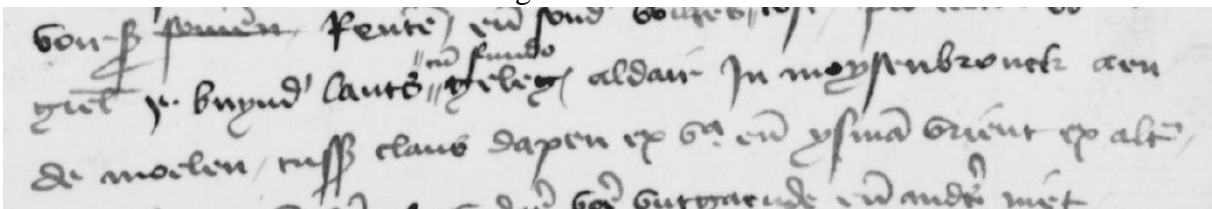

SR31-11-1442: ...op een stuc lants geheeten de Stijlmaet houdende omtrent derdalf gemet gelegen bynnen Ekeren aenden Breedeweche te Groetenmoezyenbroeck...

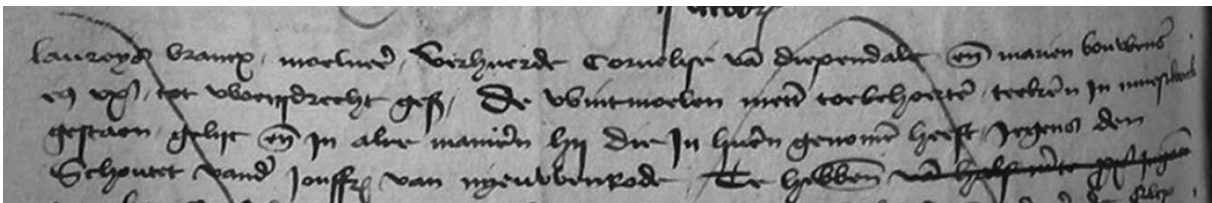
De Bredeweg wordt ook genoemd in SR54-230/322/353-1457, SR58-209-1459, SR70-70-1466 en SR76-177-1469.

De verdwenen molen van Muisbroek

In 1431 vinden we een eerste vermelding van de molen in Muisbroek.

SR17-9-1431: ...lants gelegen aldair in Moysenbroeck aen de moelen...

SR96-168-1479: Laureys Vranck moelneer verhuerde Cornelise van Diependale x Marien Bouwens tot Woensdrecht ges(eten) de wintmoelen metter toebehoerten tEkeren in Muesibroeck gestaen, gelijk ende in alre manieren hij die in hueren genomen heeft jegens den schoutet vander jouffre van Nyeuwenrode...

De molen van Muisbroek was dus een windmolen maar we weten niet waar die molen stond. Andere vermeldingen van de molen in Muisbroek vinden we nog in: SR45-239/453-1452 en SR49-218-1454.

De molen is natuurlijk al lang verdwenen samen met heel wat bewoning in de polder. Ook oude dijken en andere toponiemen die in de 15de eeuw nog worden genoemd vinden we later niet meer terug. Het gaat bijvoorbeeld om namen zoals: Moelenstrate (SR32-140-1443), land genaamd de Stijlmaet (SR37-80-1446), straat genaamd Rinceldijc (SR48-191-1454), Esschenhout (SR57-19-1459), tSestichroeyenwech (SR94-29-1478) en Rodijcxschenwech (SR96-273-1479).

Ad van Oeffelen – vrijwilliger DAN